

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА БЮДЖЕТНУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON THE BUDGET SYSTEM OF UKRAINE

Сідор М.І., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права
Національний університет «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена висвітленню однієї з актуальних проблем фінансового права щодо впливу процесу цифровізації на бюджетну систему України. На теперішній час у бюджетній системі України існують певні недоліки та прогалини, що не задовольняє повною мірою інтереси суспільства, оскільки економіка держави зазнає значних збитків. Використання державою цифрових технологій може привести до зміцнення фінансових операцій, що здійснюються державою, і покращання надання основних послуг. Для громадськості систематична цифровізація забезпечить можливість доступу до цифрової інфраструктури, можливість отримувати у повному обсязі якісні державні та соціальні послуги та фактично попереджувати будь-які прояви корупційної складової та бюрократичних перепон.

Визначено, що в сучасних умовах інформатизації держави та суспільства, при забезпеченні функціонування бюджетної системи мають застосовуватися новітні інформаційні технології. Виявлено, що сучасні інформаційні технології створюють умови для автоматизації механізму здійснення бюджетних правовідносин, зокрема, при обробці облікових даних, проведенні розрахунково-касових операцій із залученням бюджетних коштів, групуванні та систематизації бюджетних показників для їх використання у подальшому бюджетному плануванні та для забезпечення відкритості бюджету будь-якого рівня бюджетної системи для громадськості. Окреслено пріоритетні напрями реформування механізму функціонування бюджетної системи з метою впровадження інформаційних технологій. Розглянуто практичне застосування інформаційних технологій при здійсненні бюджетних правовідносин.

Встановлено, що використання засобів обчислювальної техніки, програмного забезпечення, інформаційних технологій при створенні інформаційних систем має важливе значення для автоматизації процедур, що здійснюються в межах бюджетної системи та приводить до появи відносно нових бюджетних правовідносин, що мають бути чітко врегульованими діючим законодавством. Вищезазначене може вплинути на зміну суб'єктного складу учасників бюджетного процесу та їх повноваження.

Ключові слова: бюджет, бюджетна система, принципи бюджетної системи, цифровізація, інформаційні технології, інформаційно-аналітичні системи, бюджет участі.

The article is devoted to highlighting one of the current problems of financial law regarding the impact of the digitalization process on the budget system of Ukraine. Currently, there are certain shortcomings and gaps in the budget system of Ukraine, which to a certain extent does not satisfy the interests of society, as the state's economy suffers significant losses. The government's use of digital technologies can lead to the strengthening of financial operations carried out by the government and the improvement of the delivery of basic services. For the public, systematic digitalization will provide access to digital infrastructure, the opportunity to receive high-quality state and social services in full, and actually prevent any manifestations of corruption and bureaucratic obstacles.

It was determined that in modern conditions of informatization of the state and society, the latest information technologies should be used to ensure the functioning of the budget system. It was found that modern information technologies create conditions of automating the mechanism of implementation of budget legal relations, in particular, when processing accounting data, carrying out settlement and cash operations with the involvement of budget funds, grouping and systematizing budget indicators for their use in further budget planning and to ensure the openness of the budget of any level of budget system for the public. The priority directions of reforming the functioning mechanism of the budget system with the aim of introducing information technologies are outlined. The practical application of information technologies in the implementation of budgetary legal relations is considered.

It has been established that the use of computer equipment, software, and information technologies in the creation of information systems is important for the automation of procedures carried out within the budgetary system and leads to the emergence of relatively new budgetary legal relations that must be clearly regulated by the current legislation. The above may affect the change in the subject composition of the participants in the budget process and their powers.

Key words: budget, budget system, principal of the budget system, digitalization, information technologies, information and analytical systems, participation budget.

Постановка проблеми. Одним із головних факторів, що впливає на ефективність та дієвість економічної політики держави, є раціональна та збалансована бюджетна система, яка забезпечує розподіл значних фінансових ресурсів. Від напрямів їх спрямування і способів використання певним чином залежить економічний розвиток країни. Без структурованої та ефективної бюджетної системи держава не має змоги реалізувати свою економічну політику. Таким чином, бюджетна система будь-якої країни має суттєве значення, відіграє важливу роль в економіці.

У сучасний період розвитку права і держави цифровізація стає значущим фактором економічного, правового, соціального і політичного життя. Зміст та повнота цифровізації залежать від рівня розвитку країни, структури її економіки, можливості швидко пристосовуватися до змін. Інформаційні технології формують засади для швидкого поширення цифровізації.

Використання цифрових технологій у сфері управління публічними фінансами може бути спрямовано на підвищення ефективності і прозорості операцій та надання державою послуг. Застосування цифрових технологій дозволяє оптимізувати мобілізацію доходів, підвищити

ефективність та результативність здійснення державних витрат, підвищити результативність здійснення фінансового контролю, а також покращити надання послуг у різних сферах. Це можна забезпечити шляхом трансформації процедур прийняття управлінських рішень, урахування міжнародних стандартів і досвіду їх реалізації, перетворення процесів і систем управління публічними фінансами, а також покращання взаємовідносин із приватним сектором щодо оподаткування для забезпечення дотримання законодавства та сприяння розвитку господарської діяльності.

Активний розвиток інформаційних технологій в умовах цифровізації управління публічними фінансами викликає необхідність побудови ефективної бюджетної системи відповідно до сучасних тенденцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливою теоретичною базою для з'ясування особливостей впливу інформаційних технологій на бюджетну систему України стали праці таких вітчизняних вчених, як І. Божук, Т. Лагковська, К. Павлюк, К. Токарева, Ю. Фоменко, О. Шапоренко, С. Яремко та ін. Однак слід зазначити, що в існує багато факторів, що впливають на функціону-

вання бюджетної системи та вимагають відповідних перетворень, а це відповідно обумовлює необхідність дослідження цих трансформацій у бюджетній системі.

Метою дослідження є вплив процесу цифровізації різних сфер функціонування держави на бюджетну систему України.

Виклад основного матеріалу. Найважливішим механізмом, що забезпечує єдність держави, є бюджетна система. Ефективне функціонування бюджетної системи обумовлює реалізацію усіх завдань, що стоять перед державою та адміністративно-територіальними утвореннями відповідно до діючого законодавства та фактичних обставин соціального та економічного характеру.

Головною метою освоєння цифрових технологій у бюджетній системі є підвищення ефективності її функціонування, покращання якості управління бюджетними коштами, забезпечення ефективності розподілу та результативності використання коштів бюджету, підвищення якості контролю за діяльністю розпорядників та одержувачів бюджетних коштів, а також забезпечення повноцінної взаємодії всіх учасників бюджетного процесу.

Основним завданням сучасного періоду розвитку бюджетних правовідносин є не лише цифровізація бюджету, бюджетних показників, але й застосування інформаційних технологій та цифрових інструментів для управління відповідними процесами в бюджетній сфері, здійснення певних процедур в автоматичному режимі без участі людини, що виключає суб'єктивний вплив на прийняття тих чи інших рішень.

Процес трансформації бюджетної системи потребує пошуку новітніх поглядів на розвиток цифровізації бюджетної системи України та врахування позитивного зарубіжного досвіду.

Використання цифрових технологій у бюджетній системі може сприяти бюджетній освіченості суспільства. Кожен зацікавлений зможе у будь-який час переглянути та ознайомитись з бюджетними показниками, порівняти ці показники з показниками попередніх бюджетних періодів, знайомитись зі звітами про виконання бюджету різних років та різних рівнів бюджетної системи. Все це має бути викладено зрозумілою мовою, що буде сприяти повноцінній реалізації принципу публічності та прозорості як принципу побудови бюджетної системи.

На розвиток бюджетних правовідносин на сучасному етапі суттєво впливає розвиток інформаційних технологій і пов'язані із цим завдання забезпечення відкритості бюджетів. Прагнення до активного використання цифрових технологій є одним з напрямків розвитку інформаційного суспільства та держави в цілому, в зв'язку з чим, повинна бути розроблена відповідна нормативно-правова база, покликана врегулювати нові явища цифрової економіки [1, с. 69].

Цифрова трансформація різноманітних суспільних відносин потребує їх адекватного правового регулювання. Це повною мірою стосується і бюджетних правовідносин.

Саме через зміст бюджету бюджетна система є однією з основних сфер для вироблення, впровадження й відпрацювання нових інформаційних технологій, формування нормативно-правових засад їх регулювання.

Слід зазначити при цьому, що правові норми відіграють провідну роль та мають значення під час здійснення процесу цифровізації бюджетної системи. На даному етапі розвитку цього процесу, це вже не має полягати у застосуванні лише приписів, що стосуються вимог до використання певних інформаційних систем. Це пов'язане з тим, що цифровізація процесів управління публічними фінансами за допомогою впровадження інформаційних технологій, а особливо в межах бюджетної системи, безпосередньо впливає на зміст та сутність бюджетних правовідносин, їх структурні елементи, внутрішні зв'язки

між ними та зв'язки з такими видами правовідносин, як податкові та господарські.

До основних перешкод цифровізації бюджетної системи в Україні, та й в інших країнах, що розвиваються, належать застарілі закони, процес документообігу, що переважно ведеться на паперових носіях, недостатня кількість необхідного обладнання, низький рівень обізнаності та недостатність освітньої бази учасників бюджетного процесу.

Національне законодавство має сприяти використанню цифрових технологій та досвіду їх запровадження, які вже активно застосовуються на міжнародному рівні та приносять користь. Нормативно-правова база також має гарантувати, щоб усі цілі державного регулювання цифрових технологій у бюджетній системі продовжували виконуватися у майбутньому.

Найяскравішим прикладом застосування цифрових технологій у бюджетній системі є використання цифрових інструментів щодо касових операцій з обслуговуванням рахунків бюджетів усіх рівнів бюджетної системи. Таким чином, Державна казначейська служба України є першо-прохідником у цьому процесі.

Згідно з Законом України «Про відкритість використання публічних коштів» від 11 лютого 2015 р. № 183-VIII з 2015 р. почав працювати Єдиний веб-портал використання публічних коштів edata.gov.ua [2]. E-data є офіційним інформаційним ресурсом, на якому розміщується інформація про використання коштів державного і місцевих бюджетів. Доступ до цієї інформації є вільним та безоплатним. Портал забезпечує прозорість бюджетного процесу і процедур на державному та місцевому рівнях, а також дозволяє громадянам контролювати використання коштів розпорядниками, одержувачами бюджетних коштів, державними підприємствами, Пенсійним фондом України.

E-data являє собою поєднання трьох порталів відкритих даних: Spending.gov.ua, Profi.gov.ua та Openbudget.gov.ua.

Єдиний веб-портал використання публічних коштів Spending.gov.ua є базою даних щодо використання публічних коштів розпорядниками та одержувачами коштів бюджетів усіх рівнів бюджетної системи, державними та комунальними підприємствами, установами та організаціями, а також фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Державний веб-портал реєстру проєктів соціального та економічного розвитку України Profi.gov.ua – це портал, що містить інформацію про проєкти соціального й економічного розвитку України, які реалізуються за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, На ньому оприлюднюється статистична інформація по проєктах, а також статистика для розуміння динаміки використання коштів по роках та структури фінансування проєктів за галузю реалізації, за кредиторами та відповідальними виконавцями. Веб-портал призначено для інформування в доступній формі широкого кола громадськості про співпрацю України з міжнародними фінансовими організаціями, щодо реалізації проєктів соціального та економічного розвитку. Він сприяє прозорості у сфері публічних фінансів та є важливим джерелом для громадськості та бізнесу, зокрема щодо розвитку регіонів.

Державний веб-портал бюджету для громадян України Openbudget.gov.ua – форма презентації основних бюджетних показників для громадськості, щодо основних цілей, завдань та пріоритетних напрямів бюджетної політики, джерел наповнення бюджету, обґрунтування бюджетних витрат, планових і досягнутих результатів використання бюджетних коштів. За своїм змістом це база знань про бюджетне законодавство, яка охоплює бюджетні терміни і строки бюджетного процесу, показники державного і місцевих бюджетів, дані про державний борг та мережу розпорядників бюджетних коштів [3].

Концепцію створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Open Budget» – Прозорий бюджет було схвалено Кабінетом Міністрів України 11 лютого 2016 р. [4]. Одним з основних її завдань, є забезпечення автоматизації бюджетного процесу та подолання проявів корупції під час здійснення бюджетного процесу. Інформаційно-аналітична система «Open Budget» забезпечує прозорість як бюджетного процесу в цілому, так і окремих його процедур на державному та місцевому рівнях, а також надає можливість громадськості здійснювати контроль за використанням коштів розпорядниками бюджетних коштів усіх рівнів, одержувачами бюджетних коштів, державними та комунальними підприємствами, а також публічними цільовими фондами. Обов'язковою умовою функціонування цієї системи є врахування міжнародних рекомендацій Світового банку, Міжнародного валютного фонду та Міжнародного бюджетного партнерства.

Здійснення цифровізації є дуже складним процесом, що вимагає витрачання фінансових ресурсів. Згідно з Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою «Електронне урядування», бюджетні кошти використовуються для створення інфраструктури автоматизованої взаємодії органів виконавчої влади між собою, з юридичними та фізичними особами на основі інформаційно-телекомунікаційних технологій. Ці кошти спрямовуються на створення, модернізацію та розвиток, адміністрування і забезпечення функціонування: системи електронної взаємодії органів виконавчої влади; системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів; єдиного державного веб-порталу відкритих даних; національного реєстру електронних інформаційних ресурсів; інтегрованої системи електронної ідентифікації; єдиного державного веб-порталу електронних послуг; Національної веб-платформи центрів надання адміністративних послуг; онлайн-платформи взаємодії органів виконавчої влади з громадянами та інститутами громадянського суспільства; державної платформи стану розвитку ширококутного доступу до Інтернету (broadband.gov.ua) тощо [5].

На теперішній час процес цифровізації бюджетної системи має бути спрямованим, у першу чергу, на подолання недоліків здійснення бюджетного контролю і забезпечення законності у сфері державних закупівель, запровадження новітніх інформаційних технологій при здійсненні бюджетного планування, механізмів залучення представників громадянського суспільства у бюджетний процес і реалізації принципу прозорості та публічності.

Застосування інформаційних технологій та різних форм їх прояву впливають на перетворення бюджетних правовідносин, враховуючи значущість реалізації таких принципів бюджетної системи, як ефективність та результативність, публічність та прозорість. Однією з найважливіших ознак здійснення бюджетних відносин є принцип публічності та прозорості, який означає обов'язкове оприлюднення відповідних нормативно-правових актів, які дозволяють якнайповніше уявити процес реалізації поставлених бюджетом відповідного рівня бюджетної системи завдань, обов'язкове оприлюднення проєктів бюджетів різних рівнів бюджетної системи, забезпечення доступу громадськості до інформації, що стосується бюджетних коштів. Якщо раніше це реалізовувалося за допомогою класичних засобів інформації, то нині це здійснюється шляхом викладення в електронній формі на відповідній інформаційній та телекомунікаційній платформі в мережі Інтернет. При цьому слід зазначити, що максимальна реалізація принципу публічності та прозорості шляхом створення інформаційних систем не залежить від рівня соціально-економічного розвитку держави.

Реалізація принципу публічності та прозорості має велике значення для здійснення контролю за витрачанням бюджетних коштів, досягнення установлених цілей

та отримання відповідних результатів, що безпосередньо впливає на розвиток відповідної сфери. Реалізація принципу прозорості має бути спрямованою на підвищення участі громадськості у бюджетному процесі, що є одним із пріоритетних напрямів реформування бюджетної системи, а, в свою чергу, залучення громадськості до бюджетного процесу на місцевому рівні пов'язано безпосередньо з реалізацією бюджетної децентралізації. У цьому повинні брати участь як держава, так і громадські організації, приватний сектор та міжнародні інституції.

Повноцінна реалізація прозорості бюджету приведе до підвищення підзвітності, легітимності, обґрунтованості, доступності та підвищення якості бюджетних рішень. Це має сприяти зміцненню довіри між державою та громадянами, тобто відкритість бюджету спричинить підвищення рівня довіри громадян до держави на основі її підзвітності суспільству.

Практика свідчить, що основна кількість громадян не використовує відкритих даних та публічну інформацію, оскільки вони не розуміють, яким чином це може вплинути на їх життя, не мають досвіду, вмінь та навичок такого користування, або не розуміють, яким чином можуть використати цю інформацію та вплинути на ті чи інші процеси. Таким чином, принцип прозорості повинен полягати у спрощенні доступу до інформації, наданні тлумачень, роз'яснень та консультацій, та групуванні всього масиву інформації на одній інформаційній платформі. При цьому ці дані повинні підлягати автоматичній верифікації та уніфікації за відповідними критеріями в режимі реального часу.

Слід зазначити, що для забезпечення реалізації демократичних засад при здійсненні управління публічними фінансами принципу прозорості та публічності недостатньо.

Забезпечення можливості суспільству брати участь у процесі управління публічними фінансами має здійснюватися у різні способи, за допомогою яких будуть реалізовуватися взаємовідносини держави з приватним сектором у фінансовій сфері з таких питань, як оптимізація мобілізації доходів, підвищення ефективності та результативності здійснення державних витрат, підвищення результативності здійснення фінансового контролю.

Залучення громадськості робить процес управління публічними фінансами і всю фінансову систему прозорою та відкритою. За умов вільного доступу до інформації про публічні фінанси суспільство отримує можливість висловлювати своє бачення щодо використання ресурсів держави, здійснювати аналіз та впливати на відповідні рішення у цій сфері.

Одним із наслідків цифровізації є посилення соціальної та громадянської активності. Цифровізація надала можливість представникам громадськості бути більш поінформованими й обізнаними з різними сферами життя. Це дало змогу людям брати участь в обговоренні актуальних питань із більшим їх розумінням. Це, у свою чергу, також полегшує людям можливість перевіряти факти і здійснювати верифікацію достовірності джерел, що є вирішальним для інформованої громадської активності.

У сучасних умовах ще одним проявом цифровізації бюджетної системи є впровадження та реалізація у певних державах практики використання бюджету участі (громадський бюджет, партисипаторний бюджет).

Бюджет участі, або його ще називають громадський бюджет, це певною мірою відкритий демократичний процес, який надає можливість кожному представникові територіальної громади брати участь у розподілі коштів місцевого бюджету через створення проєктів для покращання інфраструктури та життя відповідної територіальної громади і голосувати за них. Таким чином, це спосіб визначення частини видатків бюджетів місцевого самоврядування за допомогою прямого волевиявлення членів територіальної громади. Вони можуть самостійно про-

понувати та обирати, на що саме буде витрачено частину коштів місцевого бюджету. Це можна здійснити шляхом підготовки власного проєкту та подання його до відповідної комісії. Комісія повинна перевірити проєкт на відповідність технічним умовам конкурсу і, у разі дотримання цих вимог, допустити його до голосування.

Бюджет участі є відповідним способом залучення громадськості до активної участі в житті територіальної громади, знаходження певного порозуміння між владою та людьми, подолання корупційної складової та надання можливості кожному мешканцю бути причетним та відповідальним за якість життя у його громаді.

В Україні історія громадського бюджету бере початок у 2015 р. Цей механізм став своєрідною «доброю угодою» між місцевими органами влади та громадськістю, а також можливістю для налагодження діалогу [6, с. 298].

Але є певні але! Запровадження практики застосування бюджету участі потребує усунення певних прогалин щодо належного законодавчого регулювання цього питання діючим законодавством. Можливості, які може надати бюджет участі для представників територіальної громади не передбачені централізовано, тобто на рівні загальнодержавного бюджетного законодавства, про це має бути прийнятим відповідне рішення органом місцевого самоврядування за наявності політичної волі. Після цього визначається електронний майданчик, на якому відбуватимуться всі процедури, формується нормативно-правові засади, а саме положення про громадський бюджет, вимоги до проєктів, форми подання заявок. Таким чином, враховуючи міжнародний досвід застосування практики громадського бюджету на рівні Бюджетного кодексу України, необхідно передбачити обов'язок органів місцевого самоврядування застосовувати громадський бюджет, як один з механізмів формування видаткової частини місцевого бюджету, загальні вимоги щодо процедури його реалізації, положення щодо частини коштів місцевого бюджету, що будуть розподілятися за допомогою процедури громадського бюджету.

Процес цифровізації бюджетної системи має здійснюватися з певною обережністю, адже ця сфера є доволі специфічною. Бюджетне право торкається великої кількості відносин, що виникають у процесі складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання та контролю за дотриманням бюджетного законодавства, і питання відповідальності за порушення бюджетного законодавства, а також визначє правові засади утворення та погашення державного і місцевого боргу. У випадку цифровізації бюджетно-правових відносин справедливо виникають застереження, пов'язані з безпекою даних та коштів, акумульованих на казначейських рахунках [7, с. 176].

Слід зазначити, що збалансованість бюджетної системи є однією з основних умов забезпечення бюджетної безпеки, а також є основним напрямом реалізації сталого розвитку національної фінансової системи. При цьому, і збалансованість бюджетної системи, і досягнення бюджетної безпеки неможливо забезпечити без повноцінного механізму здійснення бюджетного контролю, чіткої визначеності повноважень відповідних суб'єктів, що здійснюють контроль за дотриманням бюджетного законодавства. Бюджетний контроль, як різновид фінансового контролю, повинен проходити цифрову трансформацію.

Розглядаючи інтеграцію інформаційних технологій у систему бюджетного контролю, К. Павлюк та О. Шапоренко зазначають, що цифровізація забезпечує відповідні органи інформацією в реальному часі та сприяє своєчасному ухваленню рішень [8, с. 16].

Одним із проявів забезпечення бюджетної безпеки в сучасний період в умовах застосування інформаційних технологій є захист стратегічно важливих даних. Тому, 18 листопада 2021 р. Законом «Про публічні електро-

нні реєстри» встановлено, що органи державної влади, військові формування, утворені відповідно до законів України, державні підприємства, установи та організації з метою усунення можливих наслідків кіберінцидентів та кібератак створюють резервні копії національних електронних інформаційних ресурсів, що перебувають у їх володінні або розпорядженні і є критичними для їх сталого функціонування, та передають їх на зберігання до Національного центру резервування державних інформаційних ресурсів, крім тих, передачу яких обмежено законодавством. Порядок передачі, збереження і доступу до зазначених копій визначається Кабінетом Міністрів України [9].

Ефективність та результативність бюджетного процесу значною мірою залежить від спроможності відповідних органів збирати, обробляти і реагувати на різноманітну інформацію, що безпосередньо впливає на бюджетні показники. Завдяки цифровим системам, стандартним формам звітності та електронним інтерфейсам органи влади різного рівня мають змогу розширити доступ до джерел усіх цих даних в режимі реального часу, що надає їм уявлення про поточний стан економіки.

За допомогою цифрових технологій можна створити єдині централізовані механізми методологічного, інформаційного, технологічного забезпечення процесу збору, групування, обліку, аналізу та формування звітності для всіх учасників бюджетного процесу, що надасть можливість підвищити ефективність використання фінансових та інформаційно-телекомунікаційних ресурсів держави.

Кабінет Міністрів України 16 червня 2021 р. затвердив Порядок обміну інформацією між органами, що контролюють надходження до бюджету, та органами місцевого самоврядування [10]. Відповідно до прийнятого Порядку, інформаційна взаємодія відбуватиметься через Інформаційно-аналітичну систему управління плануванням та виконанням місцевих бюджетів «LOGICA». Міністерство фінансів України є адміністратором інформаційно-аналітичної системи «LOGICA» та забезпечує захист інформації відповідно до законодавства у сфері захисту державних інформаційних ресурсів. Згідно з затвердженням Порядком суб'єктами інформаційних відносин є Міністерство фінансів України, Державна податкова служба України, Державна казначейська служба України та органи місцевого самоврядування, а передавання інформації до інформаційно-аналітичної системи здійснюється електронними повідомленнями. Постановою передбачено сприяння ефективному плануванню доходної частини місцевих бюджетів за джерелами надходжень та належному виконанню затверджених показників за доходами; організація дієвої системи контролю щодо надходжень до місцевих бюджетів податків і зборів та інших доходів місцевих бюджетів.

Запровадження цієї системи дозволило змінити та покращити рівень автоматизації здійснення бюджетного процесу щодо бюджетів місцевого рівня та стало поштовхом у подальшому для розробки та запровадження такого програмного додатку, як Інформаційно-програмний комплекс «Місцевий бюджет», що застосовується органами місцевого самоврядування.

Висновки. Бюджетна система є невід'ємним елементом фінансової системи держави, через яку держава має змогу реалізувати свою економічну політику. Бюджетна система є досить вразливою як від зовнішніх, так і внутрішніх факторів.

На теперішній час можливо виокремити декілька основних викликів, які стоять перед бюджетною системою, і подолання яких надасть можливість забезпечити її стабільне та ефективне функціонування. До таких викликів можливо віднести удосконалення прогалин та недоліків правового регулювання структури бюджетної системи та реалізації принципів її побудови і функціону-

вання, наслідки воєнної агресії з боку росії, завершення проведення реформ децентралізації бюджетної системи та запровадження цифрових технологій при здійсненні бюджетних правовідносин.

У сучасних умовах, враховуючи міжнародний досвід, держава сприяє економічному розвитку країни шляхом впровадження нових цифрових технологій, які суттєво вплинули на зміст здійснення публічної фінансової діяльності. Ці процеси мають як позитивні, так і негативні характеристики.

Застосування цифрових технологій дає змогу обробляти великі обсяги інформації, використовувати на це менше трудових, фінансових ресурсів та часу, швидше отримувати необхідну актуальну інформацію. Разом з позитивними аспектами запровадження сучасних циф-

рових технологій у публічній фінансовій діяльності слід не забувати про необхідність забезпечення захисту та безпеки у цифровому середовищі, спираючись на фінансово-правове регулювання цього питання, а також розроблення і запровадження якісно нових та комплексних нормативно-правових актів, що регулюватимуть фінансову діяльність держави та органів місцевого самоврядування.

Відновлення рівня економічного розвитку країни, стабільності бюджетної системи є неможливо без досягнення відповідного рівня цифровізації бюджетної системи, який базується на тому, що прозорі цифрові інструменти можуть знизити корупційну складову у бюджетній сфері, а використання інноваційних технологій є інструментом для підвищення ефективності в умовах обмеженого ресурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Латковська Т.А. Фінансово-правове регулювання суспільних відносин в умовах цифрової трансформації. *Фінансове право в умовах цифрової трансформації* : колект. монографія / за заг. ред. Т.А. Латковської. Чернівці: Технодрук, 2021. 418 с.
2. Про відкритість використання публічних коштів: Закон України від 11.02.2015 № 183-VIII (Редакція від 24.10.2020 № 912-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19#Text> (дата звернення: 11.04.2024).
3. Про затвердження Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Інструкції щодо застосування класифікації кредитування бюджету: Наказ Міністерства фінансів України від 12.03.2021 № 333 (Редакція від 20.12.2022 № z1560-22) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0456-12#Text> (дата звернення: 11.04.2024).
4. Концепція створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет» : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.02.2016 № 92-р. (Редакція від 24.12.2019 № 1418-2019-р) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 11.04.2024).
5. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою «Електронне врядування» : Постанова Кабінету Міністрів України від 14.03.2012 № 236. (Редакція від 20.02.2024 № 175-2024-п) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2012-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.04.2024).
6. Божук І.І., Фоменко Ю.О. Громадський бюджет як інструмент розвитку місцевої демократії. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 1. С. 297–299.
7. Токарева К.О. Цифрові технології у бюджетній діяльності : зб. наук. праць НДІ ПЗІР НАПрН України. Вип. 5 : *Цифрові трансформації України 2021 : виклики та реалії* : за матеріалами II круглого столу (м. Харків, 20 верес. 2021 р.) / за ред. С.В. Глібка, К.В. Єфремової. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України. 2021. 214 с. С. 174–178.
8. Павлюк К.В., Шапоренко О.О. Підвищення ефективності видатків державного бюджету в умовах реформ. *Наукові праці НДФІ*. 2016. Вип. 4. С. 15–33.
9. Про публічні електронні реєстри : Закон України від 18.11.2021 № 1907-IX. (Редакція від 01.01.2023 № 2597-IX) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1907-20#n586> (дата звернення: 11.04.2024).
10. Порядок обміну інформацією між органами, що контролюють справляння надходжень бюджету, та органами місцевого самоврядування: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.06.2021 № 627. (Редакція від 16.06.2021 № 627–2021-п) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/627-2021-п#Text> (Дата звернення 11.04.2024).